

**Юрій
КОВАЛЕНКО**

Завідувач
науково-дослідного
відділу Національного
заповідника «Глухів»

Новомученик і сповідник отець Димитрій із Ляхівки

У 2000 році на ювілейному Архієрейському Соборі Руської Православної Церкви було прийнято рішення про прославлення мучеників за віру Христову представників духовенства та віруючих, замордованих у радянських таборах. Загалом на Соборі було канонізовано 1097 осіб – служителів церкви та мирян, що прийняли мученицьку смерть у застінках НКВС. Серед них – і наш земляк з Глухівщини, священник отець Димитрій (Дмитро Іванович Крючков).

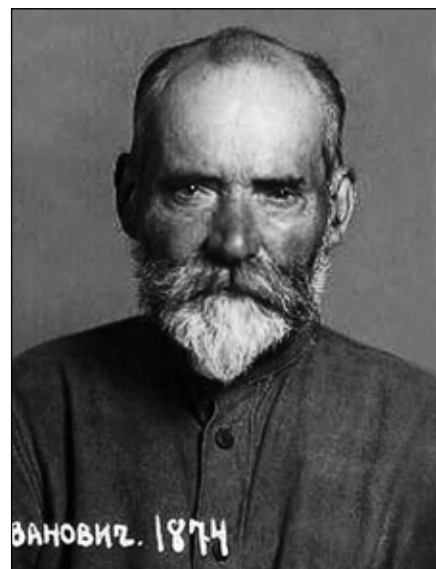
Народився Д.І. Крючков 10 вересня 1874 р. на хуторі Ляхівка (нині с. Привілля) Глухівського повіту Чернігівської губернії у сім'ї селян Івана та Євдокії Крючкових. Наприкінці XIX ст. почалося будівництво Транссибірської залізниці та освоєння малонаселених земель Сибіру, Забайкалля та Далекого Сходу. Перший потік переселенців складали, в основному, представники з Катеринославської, Полтавської та Чернігівської губерній. У 1882 р. родина Крючкових разом з іншими малоземельними селянами виїхала до Омської губернії, до села Рождественка, що неподалік міста Тартарська. Маленький Дмитро не бажав їхати на чужину, і в день від'їзду батьків утік з дому і заховався.

Для того, щоб прогодуватися, восьмирічний хлопець влаштувався доглядати пасіку поміщика К.Г. Радченка у селі Заруцькому. Через п'ять років він перейшов до поміщика Трохименка і став працювати садівником, таким чином потрапивши до Глухова. Тут Дмитро

пробув близько шести років. У 1893 р., 19-річний юнаком, він виїжджає до Москви з твердим наміром учитися.

Влаштувавшись півчим до церковного хору, щоб мати хоч якісь кошти на існування, Дмитро зблизився із духовним життям і у 1908 р. став псаломщиком церкви села Краскове під Москвою. Тут він одружується з Анастасією Семенівною. У 1915 р. Дмитра рукопокладають у диякона того ж храму.

1917 року отця Димитрія переводять до Москви у храм Воздвиження на Вражку. Тут же у 1920 р. він був рукопокладений в ієрея. Завдяки клопотанню кліру о. Димитрія у 1922 р. направляють на службу до храму Преподобного Сави Освященного (що у Савинському провулку м. Москви). Це був рік тяжких поневірянь для церкви – всіх священнослужителів, у тому числі і о. Димитрія, заарештовують, а всі церковні цінності згідно декрету Всеросійського Центрального Виконавчого комітету від 23 лютого 1922 року, котрий постановив «...изъять из церковных имуществ, переданных в пользование групп верующих всех религий, по описям и договорам все драгоценные предметы из золота, серебра и камней, изъятие коих не может существенно затронуть интересы самого культа, и передать в органы Народного Комиссариата Финансов для помощи голодающим», конфісковують на користь «молодої держави». Всіх священників звинуватили у антирадянській пропаганді, що виражалася у читанні

Дмитро Іванович Крючков

з амвону звернення Святішого Патріарха Тихона, який публічно засудив дії більшовиків і ще 19 січня (за старим стилем) 1918 р. видав своє славнозвісне Звернення анафемою.

Отець Димитрій був засуджений на три роки виправних таборів. В ув'язненні він займався звичною з дитинства для нього справою, навички якої набув ще працюючи у поміщиків Радченка та Трохименка, ремонтував взуття та обслуговував пасіку. З тюрми його звільнили достроково у 1924 р.

Продовживши церковну діяльність, о. Димитрій у 1925 р. познайомився із сином відомого московського священнослужителя Олексія Мечева, священником церкви

Продовження на стор. 2

Продовження. Початок на стор. 1
святителя Миколая в Кленниках на Маросійці, отцем Сергієм (Мечевим). Вірогідно на запрошення о. Сергія наш земляк служив у тому ж храмі до 1927 р., потім був звільнений за штат. Цього ж року він тяжко захворів і майже рік не міг відправляти служби. У 1928–1929 рр. він неофіційно тимчасово служить заштатним священиком у храмі святих мучеників та безсрібників Кіра та Іоана на Солянці (Сербське подвір'я).

5 травня 1932 року о. Дмитрій вдруге заарештували й посадили до Бутирської тюрми, звинувативши як співучасника у справі єпископа Серафима (Звездинського), котрому 7 липня 1932 р. винесли вирок – 3 роки заслання з відбуванням у Казахстані. Тим же судом, згідно вироку Особливої Наради при Колегії ОГПУ СРСР від 7 липня 1932 р., о. Дмитрій був висланий етапом до Західного Сибіру у с. Тимськ Наримського краю. Після відбуття покарання у 1935 р. він оселився у м. Гжатську, влаштувавшись працювати лісорубом.

Наприкінці 1937 року о. Дмитрій переїжджає ближче до столиці, у селище Томіліне Московської області, де будує на зароблені гроші невеличкий будиночок у 7 квадратних метрів, який його знайомі називали «сарайчиком». Тут він йде працювати садівником у місцевому дитячому садку. Він постійно відвідує Москву та населені пункти Підмосков'я, де на дачах та

Місто Татарськ на початку XX ст.

квартирах служить літургію, сповідує та причащає віруючих, хрестить немовлят, відспівує небіжчиків. Незважаючи на великий ризик, з яким проходили богослужіння у найскладніший період загострення політичних репресій кінця 30-х років XX ст., о. Дмитрія чудом не заарештовують.

На початку війни, у 1941 р., дитячий садок, де священик працював садівником, евакуювали з Томіліна, але його із собою не взяли. На місці садка розмістився військовий шпиталь, для якого о. Дмитрій вирощував городину. Його залишили садівником при дитячих яслах фармацевтичного заводу ім. М.О. Семашка після евакуації шпиталю.

У 1946 р. почалася нова черга арештів. 17 травня 1946 р. у 72-річному віці о. Дмитрія за доносом втретє знову було заарештовано і ув'язнено до Внутрішньої тюрми

МДБ СРСР. На допитах у слідчих його знайомі священики та миряни, що були також заарештовані, майже всі «зізналися» у тому, що «...священник Дмитрій, починаючи з 1936 по 1941 год включительно, систематически проводил нелегальные богослужения». Вони підтверджували неодноразові факти нелегальних сповідей та причастя. Незважаючи на незаперечні для слідства «докази вини» батюшки, він жодного разу не визнав себе винним і весь час зазначав, що обвинувачення не підтверджує. Про цілі приїзду до Москви говорив: «Був у господарчих справах, треба було примус відремонтувати... заходив до знайомої, щоб та допомогла отримати куш смородини у її сусіда...». Слідству не вдалося заплутати його рядом методично повторюваних запитань. За час знаходження під вартою о. Дмитрій витримав двадцять допитів, що продовжувалися від двох до восьми годин. «Я ніколи не зізнаюся у будь-яких політичних злочинах», – заявив він на одному з останніх допитів.

На момент виголошення офіційного обвинувачення о. Дмитрій був переведений до Лефортовської тюрми. Вирок – 5 років заслання – йому винесли 30 вересня 1946 р.

Помер о. Дмитрій 9 вересня 1952 р., один день не доживши до свого 78-річчя. Він похований у невідомій могилі на одному із кладовищ неподалік м. Абакана.

Прославлений у сонмі святих новомучеників і сповідників Руської Православної Церкви, о. Дмитрій практично нікому не відомий на своїй малій Батьківщині. Його життя та духовний подвиг, стійкість перед тюремними тортурами гідні високої поваги і шанування.

Місто Абакан. 50-ті роки XX ст.

**Надія
МІРОШНИЧЕНКО**
**Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»**

Епістолярій вихованців Трудового братства М.М. Неплюєва

У Чернігівському обласному історичному музеї ім. В.В. Тарновського зберігаються деякі особисті речі членів Хрестовоздвиженського трудового братства Миколи Миколайовича Неплюєва. До музею їх передала Діна Федорівна Гітченко (в дівочтві Філон). Її батьки, Юлія Набоко та Федір Філон, були вихованцями неплюєвської комуні. Серед переданих предметів виділяються порцеляновий посуд, скриньки для прикрас, кишенькові словники (німецько-російський та російсько-латинський), годинники.

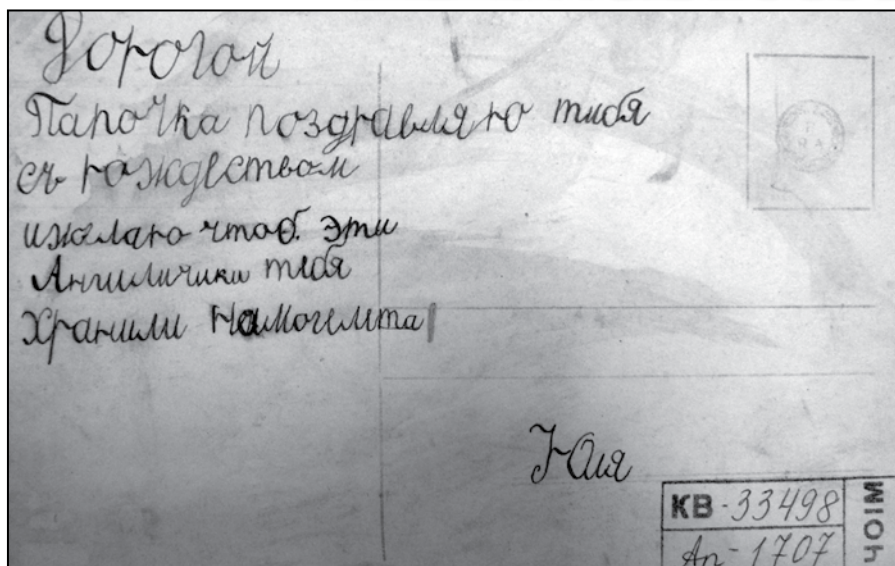
Атмосферу взаємостосунків братчиків на початку XX ст. передають фотографії та листівки, але нашу увагу привернули листи, які майже всі адресовані Юлії Набоко. Серед повідомлень, які надходили від її подруг і вихованок братських навчальних закладів, є листи, написані рукою «мами Мані». Так вихованці називали рідну сестру Миколи Неплюєва Марію.

Особливо зворушливими, щирими та найвищими є дитячі листи, які відносяться до періоду Першої світової війни. Подаємо їх зі збереженням орфографії та пунктуації оригінального тексту.

«Дорогая и милая Юличка! Мне очень жаль было узнать что Ты больна и я плакала. Я очень хочу чтобы Ты поправилась. Спасибо Тебе за письмо я рада была получить от Тебя которое Ты передала через маму Маню. Любящая Тебя твоя подруга Люба» (20.08.1914).

«Здравствуйте Александр Максимович, поздравление Ваше я получил очень благодарен Вам, а также поздравляю Вас всех с Новым годом, я написал письмо Коваленки, и низнаю получил он или нет, мне писали, что его тоже взяли но настоящее я низнаю, я нахожусь в больнице в Трудовом братстве. Я слава Богу здоров и вскором времени уезжаю на комисию, а там как Бог даст, пиридайте пожелание Виталию Михайловичу и всем товарищам моим с тем до свид. Остаюсь Ваш товарищ».

«Дорогая и милая моя подруга Юличка! Спасибо Тебе за письмо я была очень рада получить его. Прости, что так давно не писала. Очень жаль, что Саша умерла, мама говорила что и я болела этим, но поправилась. Сегодня мы классом ходили в школу и были в трех хатах. Видели как прядут и ткут. Когда шли обратно было очень интересно, загадывали друг другу загадки, бегали на пере-

Листівка Юлії Набоко. Фонди ЧОІМ ім. В.В. Тарновського

гонки. Вчера Кучерова не ходила с нами потому-что заболела у нее воспаление слепой кишки. Дядю Сережу освободили. Очень жаль, что дядя Ваня пошел на войну. Он нам недавно прислал письмо. Остаюсь крепко любящая тебя Люба».

«Дорогая Юля! Прости, что я Тебе не писала. Что Ты делаешь, Я уже год училась как Ты поживаешь все ли в Тебя благополучно. Пиши мне у нас взяли на войну окала сорока дядей. Любящая тебя Оля Дикая».

«Милая Юличка! Горячо поздравляю тебя с поступлением в кружок! Желая, чтобы ты вносила в него радость и из него выносила тоже! Крепко любящая тебя Оля».

«Дорогая Юличка! Я крепко тебя люблю. Я крепко без тебя соскучилась. Юличка как ты там поживаешь? У нас копятся колбасы. Поздравляю тебя с праздником Рождества Христова. Юличка мы ходили по льду кататься. Юличка у нас уже большая зима, мы раньше катались на лыжах. Крепко тебя целую. Я уже поправилась. Юличка поцелуй от меня всех. Любящая тебя Лида» (15.12.1917).

«Дорогой Федя! От всей души поздравляю тебя с Рождеством Христовым и наступающим Новым годом. Тебя поздравляют папа и мама и желаю всего хорошего. Искренно любящий Тебя Паша Цвелодуб. (Федору Филону)».

«Пишу Вам из Брянска. Поезд стоит здесь целых два часа. Время идет очень медленно. Хочется скорее уехать. Часто смотрю на часы и делаю предположения

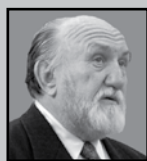
о том, что делается у Вас. Шлю всем братский привет. Люблю Вас Николай».

«Спасибо тебе за письмо милая Юличка. Недавно я была с Мамой Маней в Киеве и там начала писать тебе, и кончаю уже дома. Хорошо теперь у нас. Цветет сирень, поют соловьи, Воздвиженск весь в зелени. На прогулках воспитанницы играют в садах на гитарах, детки гуляют в парках, в сосняке. Наши детки усиленно готовятся к экзамену и кланяются тебе. Целую тебя, тетя Маня».

«Дорогая Юличка! Да хранит и исцелит тебя Боженька и да будет с тобою твой Ангелочик. Будь скоро здорова и приезжай к нам как можно скорей. Да благословит и исцелит тебя Господь. Крепко любящая тебя Мама Маня».

«Родная Юличка! Горячо поздравляю тебя с днем ангела! Господь да будет твоим руководителем всегда и да помогает Он тебе честно трудиться в нашей школе! Спасибо за постоянное доброе ко мне отношение. Любящая тебя Оля Дикая» (1921).

Прикро, що з нашого життя зовсім зник такий вид спілкування, точніше він переродився і став штучним, втратив свою душевність і теплоту. Електронні листи, безперечно, мають багато переваг. Вони блискавично швидкі, майже не вимагають матеріальних витрат, але ніхто не турбується про їх збереження. Таким чином всі вони будуть втрачені, а наступні покоління не матимуть можливості відчувати настрої, турботи та радощі їх адресатів.

Василь
пуцкоЗаступник директора з
наукової роботи Калусько-
го обласного худ. музею

Художня студія у Глухові

Продовження.
Початок у № 1(73)

Найбільше запам'ятався такий спільний похід на Павлівку, де ми на день влаштувалися на березі тихої Есмані, з виглядом на пенькозавод та розташований поруч з ним міст з якоюсь цегляною спорудою, обсаджений деревами. Був початок літа 1953 року. Назбирали сухого гілля, зварили рисову кашу. За обідом навіть було сфотографовано нашу компанію на чолі з керівником. Вже в серпні того ж самого року в приміщенні районного Будинку культури (колишнього будинку П.П. Лютого) відбулася наша перша й остання виставка, на котрій були присутні всі. Лише через півстоліття в Глухові відбулися друга й третя виставки, звичайно ретроспективні, невеликі за обсягом, аби нагадати про існування студії. Експонувалися як оригінальні твори, так і учнівські копії відомих картин, виконані за репродукціями. М.Г. Кулешов вважав доцільним копіювання творів вітчизняних майстрів. Здобували ж репродукції з тодішнього журналу «Огонек», досить популярного в провінції.

Микола Гаврилович дбав не лише про наш загальний розвиток, опанування нових мистецьких технік, а й про засоби для праці. Він навчив нас працювати сухим пензлем по тканині. Підрамники на них виготовляли самі й напинали на них якусь стару білу тканину, частіше за все шматок простирадла. Зробивши малюнок звичайним олівцем, ми починали моделювати цим самим «пензлем» – лопаткою з липового лубка, вмоченою в олійну фарбу, розчинену керосином. Вистругавши лубок потрібного розміру, треба було потримати його якийсь час в кип'ятку, потім пом'яти молотком до виникнення на краю «бахроми», набити металеву платівку (здебільшого з консервної банки), і річ була придатною до використання. Так ми виконували майже виключно портрети: однією чорною або ж з долученням червоної та синьої фарб. Кожний з

На етюдах. Глухів, Павлівка. 1953 р.

нас «натёр» якесь зображення. Одного разу М.Г. Кулешов навіть здобув для нас замовлення: виконати за світлинами портрети передовиків виробництва вже згаданого пенькового заводу на напівватманному папері, з оплатою по 25 карбованців за твір. Ми дружно стали до праці і через кілька днів вже одержали гроші. Проте наші твори не потрапили до приміщення і не завели під скло, а розташували на заводському дворі, утворивши «галерею слави». Невдовзі пішов дощ і папір зазнав деформації. Обличчя набули гротескного вигляду. Герої обурилися, портрети гротеску усунути.

Трапився також ще інший анекдотичний випадок. Виникла потреба виконати великий за розміром, на двох зшитих простирадлах, портрет Сталіна. До роботи стало нас аж четверо. Майже протягом тижня ми тушували велике обличчя вождя, на чому кожен з нас заробив собі взуття. Нам цікаво було побачити цей портрет на трибуні. Проходимо вранці до площі, і замість виконаного нами знаходимо зовсім інший, невеличкий за розміром, портрет. Пізніше з'ясувалося, що наш «твір» минулої ночі вкрадено з надією відмити простирадла в керосині.

Наші заробітки були епізодичними, а в цілому ми працювали за внутрішнім покликом. Особисто я тоді виконав портрет О.С. Пушкіна. Віктор Азовський досить довго відтворював на тканині великого розміру репродукований на обкладинці «Огонька» білий пам'ятник Леніна на червоному тлі. Якось заходить до студії незнайомий чоловік, певно з числа райкомівських працівників, допитливо дивиться на це зображення й нарешті промовляє, що Ленін не схожий на себе. Тоді гострий на язик Слава Волинко раптово кидає: «А хто ж Вам сказав, ніби це Ленін? Намальовано Молотова». Зніяковілий гість починає доводити, що таки Ленін. Тоді задоволений Волинко каже: «А чому ж твердите, що не схожий?».

Микола Гаврилович нам радив не поспішати братися до олійного живопису, бо, мовляв, це може спонукати до халтури. Проте всі ми на певній стадії навчання таки діставали дозвіл використовувати цю спокусливу техніку. Мало хто з нас, однак, мав можливість вживати полотно. Звичайно брали папір або картон, «оліфіли» і, зробивши малюнок, виконували живопис. Це

цілком нормально щодо невеличких етюдів, але стосовно більшого формату відчувалися певні незручності. Особисто я копіював саме на папері олійними фарбами картину В.М. Васнецова «Витязь на роздоріжжі». З часом став використовувати все ж таки полотно.

Вчилися ми також малювати тушшю пером, лопаточкою, пензлем. До широкого застосування цих технік не доходило, але певні спроби мали місце. Якби все означене було пізніше затребувано, то наслідки, певно, були б іншими. Щось подібне сталося з шрифтами. З цим спочатку було досить важко, і зробити навіть невеликий напис коштувало зусиль. Коли ж в тому виникла потреба, то довелося не лише відтворювати шрифтові композиції олівцем чи фарбою, а й вирізувати їх по цементу на цвинтарі. Треба було відчувати ритміку побудови й добре набити руку в накресленні певних елементів, особливо заокруглених. На виконання напису на надгробку витрачали півтори-дві години.

Портрети з натури ми виконували хіба що графічні, до того ж в надзвичайно рідкісних випадках. Найбільше запам'яталися два з них. Одного разу згодилася позувати нам завідувача дитячою бібліотекою, котра містилася в сусідній кімнаті, від якої нас відокремлювали лише зачинені двері, обвішані «гіпсами». Здається, наслідки виявилися не дуже втішними. Пізніше Славко Волинко намовив посидіти свого діда Кирила Петровича Довгулю, вправного ремісника, який в найскладніших умовах виготовляв досить вишукані предмети церковного начиння. Його онук створив цілу галерею дідових зображень. Вже не пам'ятаю про те, хто чого досяг під час згаданого сеансу. Сам Микола Гаврилович не тільки уважно спостерігав за нашою справою, але також сів сам малювати й показав нам, як це слід було робити. Ми були вражені тим, наскільки він швидко досяг відтворення портретної подібності і навіть характеру. На щастя, зберігся його твір, що може свідчити про майстерність нашого вчителя.

Через якийсь час бібліотека звільнила сусіднє приміщення, котре негайно перейшло до нашої студії. М.Г. Кулешов тепер міг розпочати навчання й скульптурі. Поруч із Глуховом наявні поклади добре знаної полошківської керамічної глини,

котра містить вкраплення каоліну, що є сировиною для виробництва порцеляни. Про це доводилося багато чути, а в краєзнавчому музеї було експоновано зразки продукції славнозвісного заводу в селі Волокитино, що належав місцевому поміщику А. Миклашевському. Через якийсь час в студії з'явилося кілька мішків з цією глиною. Треба було її розмочити в бочках й ретельно розм'яти, а це не зовсім легка праця для хлоп'ячих рук. Почали було виготовляти з глини моделі розеток, рельєфних зображень листя, довго ліплячи ці барельєфи. Потім робили гіпсові форми, фарбували їх, вкривши парафіном, за ними одержували самі вироби, котрі поповнили склад навчальних «гіпсів».

В приміщенні студії стояло два гіпсових бюста Сталіна, великий і менший, невідомого походження. Та ми ними ніколи не цікавилися. Обидва були пофарбовані емалевою фарбою кольору слонов'ячої кістки. Одного разу трапився такий випадок. Стояв маленький бюст долу і треба було його переставити. Бере учень за голову, а вона відпадає, і це діється на очах у М.Г. Кулешова. Він помовчав, а потім промовив: «Відреставруємо. А взагалі треба поводитися обережніше». Отже, ставлення було стриманим, без зайвого пієтету.

У великій залі, поруч, висів великий за розміром твір, виконаний сухим пензлем. На ньому було зображено Сталіна, котрий, посміхаючись, пригортав до себе якусь східного походження дівчинку. Приходимо в ближчі дні після смерті вождя і помічаємо, що правий нижній кут твору перев'язаний чорною биндою. З нагоди такої великої жалоби припинили видавати піонерам шахи і доміно. І ось невеличка група школярів вместилися під цим портретом, в шапках, й нещадно «ріжуться» з великим азартом в карти. Особливо запам'ятався хлопчик в кубанці, що виглядав наче справжній фахівець своєї справи. Такі панували настрої.

Дещо пізніше Микола Гаврилович навчив нас виготовляти форму з формопласта, котрий добре розтягувався, і це дозволило копіювати вже горельєфи. Почали з того, що відтворили дещо з наших «гіпсів». У мене досі зберігається «око Давида». Невдовзі було десь роздобуто великого гіпсового

бюста Леніна, домовлено з кількома навколишніми колгоспами про набуття ними відтворень. Ми стали до роботи, звичайно не розуміючи, що порушуємо чиєсь авторське право. Про це нічого не знали взагалі. Зробили форми, відлили, здається, аж три таких бюста і на зароблені гроші М.Г. Кулешов зміг повезти групу учнів до Москви з надією побачити твори з Дрезденської галереї. Останнє не вдалося, але Третьяковська галерея виявилася доступною і справила надто сильне враження. Однак тепер стали зрозумілими наші марні намагання долучитися до сприйняття шедеврів вітчизняного живопису завдяки їх репродукціям: треба було бачити оригінали!

Наша «скульптурна» практика знайшла в стінах студії ще один прояв: виготовлення новорічних масок. Форми виконували з глини, а потім їх використовували для виконання з паперу та тканини, тобто з пап'є-маше, самих масок. Про це нагадав наявний фотознімок того часу. Здається, такою справою займалася вже виключно молодша група, для нас існували більш поважні справи.

Особовий склад наших студійців був досить цікавий. Вирізнявся своєю серйозністю завжди спокійний й охайний у всьому Володимир Покладов: високий, стрункий, з незначним розрахованим кожним рухом. Він став нашим старостою, і його авторитет залишався поза сумнівом. Повною протилежністю сприймався його молодший брат Валерій: невеличкий на зріст, рухливий, здатний до всяких вигадок. Дуже самовпевнений був Віктор Новосьолов, із заможної сім'ї, завжди добре одягнений, з великим годинником на руці, забезпечений всіма потрібними для живопису матеріалами. Тихо й напружено працював Віктор Азовський, здавалося зовсім байдужий щодо сторонніх справ. Шкільний комсорг Борис Грищенко був серед нас єдиним, хто гучно плакав з нагоди смерті Сталіна, і, не роздумуючи, негайно вдався до відтворення в гіпсовому рельєфі вміщеної у газеті світліни із зображенням вождя в труні. Відлита з гіпсу бронзована композиція привернула увагу на виставці 1953 року. Але партійні функціонери районного рівня поставилися до неї неоднаково: дехто вважав, що це принижує образ світового вождя!

Продовження в наступному номері

Мовою архівів

Працюючи в Державному архіві Сумської області над питанням історії Глухова в перші роки панування радянської влади, ми натрапили на унікальні, у своєму роді, документи, що подаємо нижче мовою оригіналу.

Протягом періоду, що нас цікавить, у Глухові відбувалася болісна заміна однієї політичної і військової сили іншою. У місті десять разів змінювалися влади різних урядів. При цьому будівництво соціалізму супроводжувалося скасуванням приватної власності та націоналізацією підприємств, про що зазначається у першому документі. Друга постановова, хоча і відтворює події вікової давнини, трафаретом накладається на сучасні процеси «декомунізації» в Україні.

**Постановление
Президиума Глуховского Военно-
Революционного Комитета
от 15-го января 1919 года**

На основании Президиума Глуховского Военно-Революционного Комитета от декабря 1918 года, торгово-промышленные предприятия и имущество ниже поименоваемых граждан города Глухова, как своевременно не явившихся, объявляются конфискованными и передаются в собственность Украинской Советской Республики:

1) Аптекарский склад Воловика, 2) Галантерейный магазин Шкловского, 3) Конфетный Э.М. Завельского, 4) Бакалейный И. Завельского, 5) Мануфактурный Расаиского, 6) Мануфактурный Непомнящего, 7) Готового платья Локштанова, 8) Музыкальный Воловика, 9) Кожевенный Хлебородова, 10) Чернобакалейный Каплунова, 11) Галантерейный Лифшица, 12) Готового платья Э.Ф. Фишкина, 13) Готового платья Вульфа, 14) Посудный Курлянского, 15) Американский базар П.Ф. Гладкова, 16) Американский базар Непомнящего, 17) Аптекарский магазин Брука, 18) Магазин Субича, 19) Магазин Вайнштейна, 20) Кожевенный В. Якубовского, 21) Железнодорожной Беленковича, 22) Рыбный

Рабиновича, 23) Посудный Левитина, монастырский ряд, 23) Шапочный Левандовского, 24) Аптекарский Воловика, 25) Готового платья Курлянского, 26) Модных шляп Дубровского, 27) Готового платья Дулькина, 28) Галантерейный Рафаловича, 29) Мануфактурный Каспина, 30) Мануфактурный Юдкевича, 31) Магазин ярославского полотна, 32) Аптекарский Болотина, 33) Бакалейный Ф.С. Безуглого, 34) Бакалейный В.С. Непомнящего (Шкловского), 35) Кожевенный Месежников, 36) Мануфактурный Б. Шкловского, 37) Стекланный Письменного, 38) Бакалейный Красовицкого, 39) Бакалейный Шумяцкого, 40) Бакалейный Добрушиной, 41) Кожевенный Завельского, 42) Магазин Сонькиной, 43) Рыбный Красовицкого, 44) Кожевенный Ханина, 45) Магазин Синайского, 46) Железный Кадашевича, 47) Магазин Шкловского, 48) Мануфактурный Конвисера, 49) Магазин М.З. Янковского, 50) Магазин А.А. Лифшица, 51) Галантерейный Амигуда, 52) Мануфактурный М. Красовицкого, 53) Черно-бакалейный М. Меламедова, 54) Сапожный Липмана, 55) Бакалейный Шапира, 56) Магазин Левина, 57) Магазин Шапира, 58) Магазин Мишуловича, 59) Бакалейный Е. Прутков, 60) Магазин Миненко, 61) Мануфактурный Юдкевича, 62) Мануфактурный Гинзбурга.

Предписывается заведывающему подотделом торговли и промышленности, разбив по категориям, взять на учет и свезти все имущество упомянутых торгово-промышленных предприятий в одно место. Кроме того, для приема всего вышеупомянутого предлагается пригласить представителя от Чрезвычайного и представителей от городского отдела. При приеме составлять точные отчеты и акты на принятые вещи и товары, с подписями присутствующих, которые и представить в президиум ревкома.

Квартирному отделу освободившиеся помещения принять на учет.

Председатель Ревкома И. Нечмоня
т. Председатель Чрезвычайного В. Коган
Председатель Совнархоза Прихода
Член Секретарь Е. Богачев

**Постановление
Президиума Глуховского Военно-
Революционного Комитета
от 3-го февраля 1919-го года**

Ввиду того, что в городе еще красуются памятники злейших врагов рабочего класса, как то: 1) Терещенко, который эксплуатировал трудящиеся массы, сотни и тысячи гноил рабочих на своих фабриках и заводах для своих личных интересов, для того, чтобы набить карманы, 2) Румянцев, который был самым близким приспешником Екатерины II, он казнил тех, кто открывал глаза трудовому народу, а сам развратничал с Великой Екатериной (как называет буржуа), и у нас еще стоит этот мерзавец на главной площади города. А также в городе есть улицы, которые носят названия старых эксплуататоров и т. д. Имея все это ввиду Президиум Глуховского уездного Военно-Революционного Комитета постановил: памятник Терещенко и Румянцева снять немедленно, дабы не позорить пролетариат перед революцией. А из этого материала создать памятники Великим Вождям социальной революции Германии, Товарищам Карлу Либхнеу и Розе Люксембург. Переименовать улицы города: Киево-Московскую – Розы Люксембург, Румянцевскую площадь – имени Володарского, Сенную площадь – имени Урицкого, Базарную – Красная площадь.

Начальнику милиции немедленно сделать соответствующее распоряжение, снять с указанных улиц и площадей старые вывески и вывесить новые с указанными здесь названиями.

Данное постановление входит в силу со дня его опубликования.

За Председателя Е. Богачев
Член тов. Секретаря Иван Шумицкий

*Державний архів Сумської області,
ф. Р – 2362, оп. 1, од. зб. 36*

*Підготував до друку
Олександр Мірошніченко*

Дзвінка мелодія душі

21 квітня 2016 року у виставковій залі Національного заповідника «Глухів» відкрилася постійно діюча виставка дзвонів та дзвіночків колекціонера Ірини Семенівни Колтакової «Дзвінка мелодія душі». Символічним стало те, що відкриття відбулося в дні Великого посту, адже дзвони є невід'ємною частиною українського православного життя.

Істрія створення дзвонів торкається і нашого міста, оскільки Глухів був одним із відомих центрів по виготовленню гармат та церковних дзвонів, які являли собою справжні витвори мистецтва, маючи чудове оздоблення. На так званому Артилерійському дворі, який проіснував до кінця 80-х років XVIII століття, відливали гармати та церковні дзвони на замовлення перших осіб Української козацької держави.

Автор колекції є членом Національної спілки журналістів України, Асоціації спортивних журналістів України та міжнародної преси, Міжнародної спілки

Ірина Колтакова відкриває виставку

письменників та майстрів мистецтв, Американської дзвонової асоціації. Зібрання Ірини Семенівни відоме не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Вона експонувала свою колекцію в таких містах, як Київ, Івано-Франківськ, Луцьк, Суми,

Горлівка, Краматорськ, Ніжин та ін. В 2014 р. колекція І.С. Колтакової занесена до Книги рекордів України як найбільша в країні, а в 2016 р. – до Національного реєстру рекордів України. Колекція сьогодні нараховує 1912 дзвонів та дзвіночків з 67 країн світу, кожен із яких має свою історію, пов'язану з певною подією, людиною, містом і занесений до спеціального каталогу.

На виставці представлений 601 дзвіночок, які І.С. Колтакова розділила на три види: піддужні, побутові та декоративні. Експонати в одній із вітрин будуть змінюватися за тематичним принципом. На сьогодні в ній знаходяться дзвіночки, присвячені Великодню.

Експозиція неймовірна за своєю красою, унікальністю та оригінальністю. Запрошуємо всіх відвідати виставку «Дзвінка мелодія душі», яка не залишить вас байдужими і обов'язково подарує гарний настрій!

15 апреля 1916 г. №16

Летом 1914 года началась Первая мировая война. На фронт ушел 175 Батуринский пехотный полк, стоявший в Глухове. Провожал его весь город. К колоннам подбегали девушки, женщины и дети, чтобы вручить солдатам и офицерам цветы и бутоньерки. Провожая солдат,

духовой оркестр исполнял всякие марши. В это же время начался тотальный призыв на воинскую службу. В первые месяцы войны на фронт были призваны почти все юноши призывного возраста. Трудно представить, что творилось в эти дни на железнодорожном вокзале: плач, крики, истерики! В конце 1914 года в Глухове все больше стало появляться

раненых с фронта. Для них прямо в казармах и лазаретах устраивали спектакли, а общество Красного Креста собирало пожертвования в пользу семей раненых и погибших военнослужащих.

По примеру прошлого года, в средних числах ноября был организован в уезде сбор и изготовление рождественских подарков для нижних чинов действующей армии.

Движимое чувством искренней любви, священного долга и глубокого патриотизма, население Глуховского уезда, желая напомнить доблестной армии о том, что оставшиеся здесь, в России, отцы и матери, братья и сестры постоянно заботятся о ней и страдают душой за родных героев, сражающихся грудью с вероломным, дерзким врагом, – горячо и энергично принялось за сбор пожертвований на это святое дело и изготовление рождественских подарков.

Как сбор пожертвований, так и изготовление подарков лежало главным образом на волостных попечительствах и сельских

Продолжение на стр. 8

Продолжение. Начало на странице 7
должностных лицах – волостных старшинах и сельских старостах.

В эту организацию волостных попечительств влилось все местное население, без различий их сословности: дворянство, духовенство, крестьяне, казаки, мещане и проч.

Собранные и изготовленные вещи-подарки были разложены в особые пакеты-свертки на каждого солдата, в которых заключалось обязательно: теплые рубаха и кальсоны, теплые перчатки, теплые суконные портянки, табак и папиросная бумага в особых кисетах, иголки и нитки, сахар и пряники, и затем, по примеру возможности, кресало и шнур для закуривания и густой гребешок для чесания головы. Стоимость каждого такого свертка равнялась 10 руб.

Все собранные и изготовленные подарки были отправлены в особом вагоне в Ставку Верховного Главнокомандующего 11 января 1916 года.

Считаю нужным привести здесь сведения о количестве собранных и изготовленных вещей-подарков отдельно по каждой волости уезда.

Янпольская волость: 200 рубах теплых, 200 кальсон теплых, 200 пар перчаток, 200 пар портянок суконных, 25 фунтов чаю, 15 пудов сахару, 10 пуд. пряников, 200 штук кисетов для табаку, 2000 штук почтовых карточек для писем, 200 карандашей, 2000 штук иголок, 200 мотков ниток, 4 пуда 30 фунтов сала свиного.

Воронежская волость: 100 рубах теплых, 100 кальсон теплых, 104 пары перчаток, 104 пары портянок холщевых, 5 пудов сахару, 2 пуда 22 фунта пряников, 100 кисетов для табаку, 100 коробок папирос, 1 пуд 11 фунтов табаку махорки, 800 листов папиросной бумаги, 612 конвертов, 612 листов почтовой бумаги, 104

карандаша, 112 иголок, 104 мотка ниток, 100 гребешков для головы, 104 штуки шнура для кресал для закуривания, 4 куса мыла, 4 ложки, 5 пудов 21 фунт сала свиного, 2 пуда 17 фунтов крупы гречневой, 30 пудов капусты кислой (квашеной) и 4 коробки столовой соли.

Марчихино Будинская волость: 70 рубах теплых, 70 кальсон теплых, 70 пар портянок суконных, 1 пуд 30 фунтов сахару.

Тулиголовская волость: 135 рубах теплых, 135 кальсон теплых, 135 перчаток, 135 пар портянок суконных, восемь с половиной фунтов чаю, 6 пуд. 30 фунт. сахару, 1 пуд 27 ½ фунтов табаку махорки, 3240 листов папиросной бумаги, 675 конвертов, 675 листов почтовой бумаги, 135 карандашей, 540 иголок, 540 мотков ниток, 135 гребешков для чесания головы, 11 пудов свиного сала, 18 пудов крупы гречневой.

Холоповская волость: 100 рубах теплых, 100 кальсон теплых, 100 пар перчаток, 100 пар портянок суконных, 1 пуд 10 фунт. табаку махорки, 1000 листов папиросной бумаги, 100 карандашей, 200 иголок, 200 мотков ниток, 100 гребешков для чесания головы, 100 штук кресал для закуривания, 23 пуда 14 фунт. сала свиного, 50 пудов 29 фунтов крупы гречневой.

Глуховская волость: 71 рубах теплых, 71 кальсон теплых, 71 пара портянок суконных, 1 пуд 31 фунт сахару, 71 кисетов для табаку, 35 ½ фунтов табаку махорки, 7 пудов 26 фунтов сала свиного, 50 пудов капусты кислой.

Есманская волость: 15 кальсон теплых, 1 7/8 фунт. чаю, 1 пуд 5 фунтов сахару, 1 7/8 фунтов табаку махорки, 45 листов папиросной бумаги, 45 открытых писем, 45 иголок, 15 мотков ниток,

Улановская волость: 4 ½ фунт.

табаку махорки, 4 пуда 1 фунт сала свиного, 57 аршин холста.

Ярословская волость: 4 пуда 28 фунтов сала свиного.

Частичных пожертвований, не вошедших в выше приведенные цифры: 7 фунтов чаю, 1 ½ фунта табаку махорки, 24 листа папиросной бумаги, 1 пуд 20 фунтов крупы гречневой.

Всего по уезду собрано и изготовлено подарков: 691 рубаха, 691 кальсон, 359 пар перчаток, 680 портянок, 42 3/8 фунт. чаю, 31 пуд 16 фунт. сахару, 12 пуд. 22 фунта пряников, 471 кисетов, 10 коробок папирос, 5 пуд 11 7/8 фунт. табаку махорки, 5109 листов папиросной бумаги, 2487 конвертов, 45 открыток, 2487 листов почтовой бумаги, 2000 карточек, 539 карандашей, 2897 иголок, 1059 мотков ниток, 335 гребешков, 100 кресал, 104 штуки шнура для кресал, 4 куса мыла, 4 ложки, 61 пуд сала свиного, 72 пуда 26 фунтов крупы гречневой, 80 пудов капусты кислой, 4 столовых коробки соли, и 57 аршин холста, всего по приблизительной оценке на сумму 8000 рублей.

Все вещи в упакованном виде заняли 161 место, весом 307 пудов.

Начальник штаба Верховного Главнокомандующего прислал из Ставки, на имя земского начальника 3 участка К.И. Пироцкого, следующее благодарственное письмо: Милостивый Государь Константин Иванович. Сердечно благодарю Вас за присланный для наших воинов вагон подарков. Прошу принять уверение в моем искреннем, сердечном уважении и преданности. Мих. Алексеев.

А.И. Манюков

Подготовил к печати
А.Мирошниченко

Сохранен язык оригинала

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»

Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.

Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net

Номер підготовлено до друку у науково-дослідному відділі заповідника

Верстка Віктора ІСАЄВА

Газета надрукована у АТ «Шосткинська міська друкарня»

м.Шостка, вул. К.Маркса, 69

Підписано до друку 20.05.2016 р.

Тираж — 500 примірників. Замовлення № 541.

Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА

Юрій КОВАЛЕНКО

Ірина МОШИК

Олександр МІРОШНИЧЕНКО

Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО